Püspökmolnári

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017.12.22.

99/2017. (XII.22.) számú határozattal elfogadva

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Püspökmolnári bemutatása
   általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
   a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Püspökmolnáriban
   eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
   - Történeti településrész
   - Átalakuló, új településrész
   - Oldalhatáros beépítésű településrész
   - Beépítésre nem szánt terület
5. Ajánlások
   a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató:
   Átalakuló, új településrészre és a I Beépítésre nem szánt területre nézve: Telepítés
   - Magasság
   - Tetőhajlásszög
   - Tetőforma
   - Szín
   - Tornácok
   - Ablakok
   - Homlokzatképzés, anyaghasználat
   - Részletek
   - Kerítések, térfalak
   - Kertek

   Közterületek településképi útmutatója:
   - Utcák
   - Közterek, közparkok, közkertek
6. Példák épületek, épített részletek
   épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása
7. Példák sajátos építményfajták
   sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

“Az ember a legnagyobb szerelemben is állandóan kutat, bírál és a jövőt keresi.”
(Móricz Zsigmond)

Püspökmolnári község célja, hogy kellemes, élhető lakó-, és pihenőhelye legyen az itt élő 865 állandó lakosának.
Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassunk Püspökmolnári község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

Rába folyó

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.
Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.
Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.
A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.
Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

Mária szobor a Kossuth L. utca 44 hrsz előtt

PÜSPÖKMOLNÁRI BEMUTATÁSA

2

Püspökmolnári a Nyugat-dunántúli régióban, Vas megyében, Szombathelytől kb. 30 km-re délkeletre helyezkedik el. A községet délről a Rába folyó, északról a Sorok-patak, nyugatról pedig a Szombathely-Nagykanizsa vasútvonal határolja.

Szomszédos települések: délről Vasvár, nyugatról Rábahídvég, északról Gyanógeregye, Rábatöttős, keletről Zsennye.

Megközelítés: közúton a 8-as főútról Rbahídvégnél, a 87-es főútról Rumnál A község felé kanyarodva. Vasúton elérhető a közelmúltban felújított és villamosított, Szombathelyt Vasváron át Nagykanizsával összekötő vasútvonalon.

A község látképe nyugat felől

Első írott források az Árpád-kor végéről és az Anjouk korából maradtak fenn. A község külterületén fekvő Szentiván a török vész idején elpusztult.

A mai Püspökmolnári Molnári; Szenttamás és Püspöki települések 1949-es egyesítésével, összeépülésével jött létre. A három település közül legrégebben 1275-ben Molnárit említik a források, mint a nemes Molnár nemzetség lakhelyét. Egy 1345. évi oklevél említi először a legkeletibb települést, Püspökit, amely község a szombathelyi püspökség birtoka volt. Halászó, pákászó emberekről is írnak a források, de hajómalom, utóbb vízimalom is állt. Szenttamás község Molnári és Püspöki közé települt nagyon kevés házzal. Birtokosai is részben a két szomszédos település urai közül kerültek ki. Az elmúlt évtizedekben és ma is a bányászat jelentős szerepet játszik a külterület hasznosításában, amelynek eredménye a meglévő sokféle horgász tó. A Rába parton kicsiny horgásztelep is alakult a folyó kanyarulatának szép ölelésében.

A 203/2 hrsz tó

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

A településen egy műemlék épület van, Püspökmolnári, Kossuth Lajos u. 165. hrsz: 5/3 Méhes, nép építészeti emlék. Az építmény nem áll, törlése indokolt.

A volt kastély egy képeslapon.

A mai 299; 305; 306; 307 hrsz ingatlanokon állt az egykori gróf Krinski Zdenkó volt kastélya a hozzá tartozó gazdasági és kiszolgáló épületekkel együtt. A helyi védelem alatt állnak a még megmaradt épületek.

Petőfi Sándor utcai egykori intézői lakás

Kossuth utca felőli kastély kert kerítésének részlete

Az egykori magtár

Egykori cseléd lakás

A Petőfi Sándor utca és Dózsa György utca sarkán áll a harangláb és mellette a helytörténeti kiállítás épülete.

Szent Tamás apostol templom helyi védelmet élvez és Szenttamás község szívében áll, amely ma már a községközpont is egyben. 1572-ben átépítették, majd evangélikusok használták. Sallér István nádorhelyettes 1731-ben újjáépítette, majd 1832-től önálló plébánia lett.

A Püspökmolnári Evangélikus Leányegyházközség imaháza az iskola melletti harangláb mellett épült Vincze Csaba építész tervei szerint. Az imaházat ma már túlnőtt tuják takarják. A faragott szárnyas oltárt Rácz Miklós lelkész készítette.

Nepomuki szobor 295/2 hrsz előtt

Kereszt a Kossuth utcában

Kereszt a templom kertben

Világháborús emlékmű a templom oldalán

Prinz Gyula emlékmű

Prinz Gyula (Rábamolnári, 1882. január 11. – Budapest, 1973. december 31.) geológus, geográfus, néprajzkutató. Életpályája sajátos, keretes szerkezetet mutat. A megértetlen ifjúból felnőtt korára sikeres tudós lett, majd idős korára csak az elutasítottság jutott osztályrészéül.

Az Önkormányzati Hivatal épülete a közelmúltban került korszerűsítésre és felújításra. Itt működik a posta is.

Az általános iskola földszintes és egy emeletes épülete a Kossuth Lajos utca 91. hsz. alatt található.

A Kultúrház és könyvtár korszerű épülete a 222 hrsz ingatlanon kapott helyet.

A községnek falurészenként működött temetője. Molnári falurész temetője:

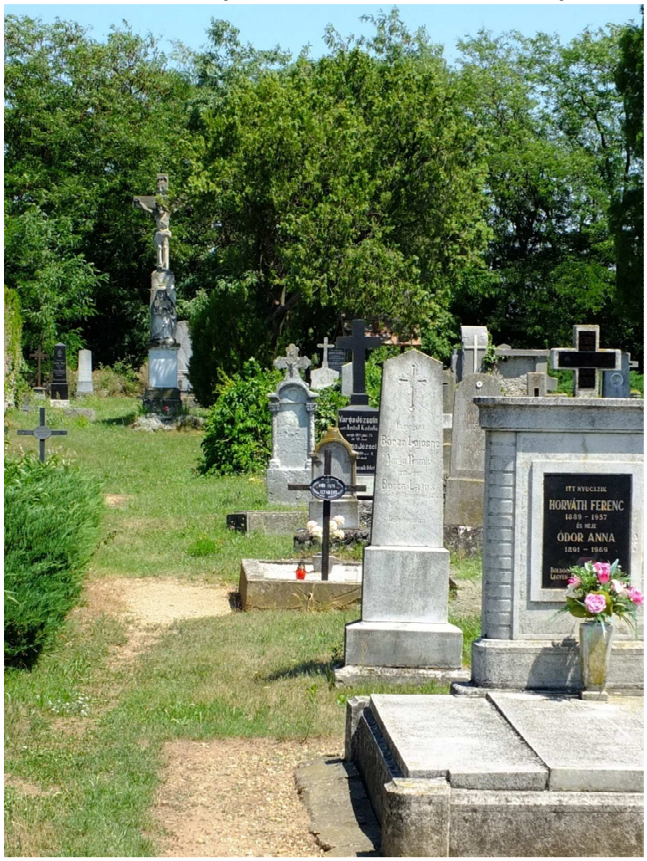

A 143 hrsz ingatlanon lévő lezárt temető:

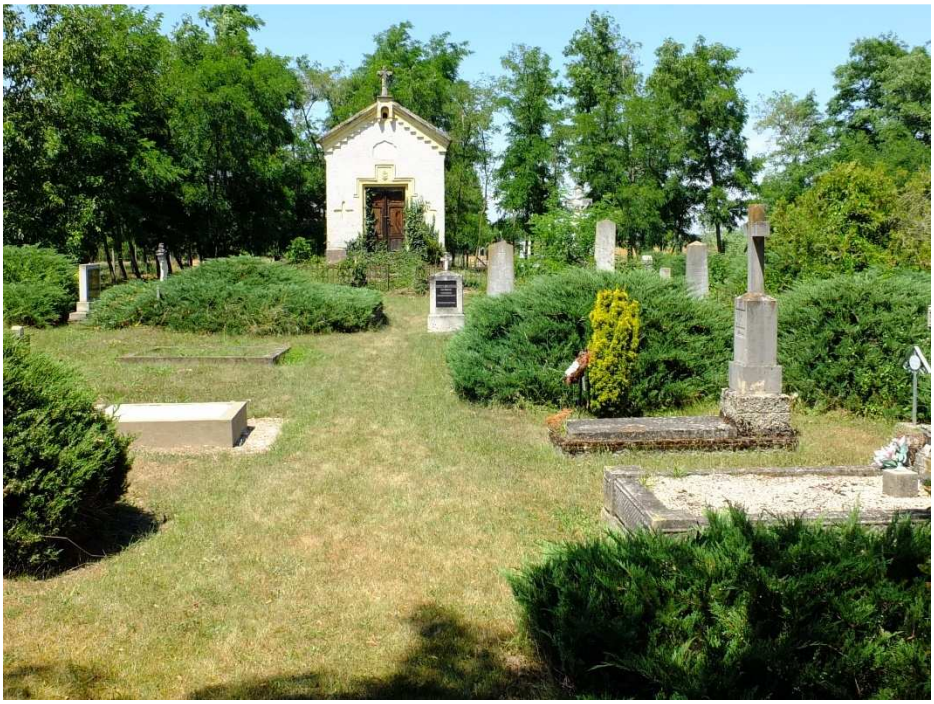

Korchmáros Menyhértné sírboltja a 143 hrsz kegyelti parkban 1855-ből

117 hrsz lezárt temető Püspökiben:

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

4

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

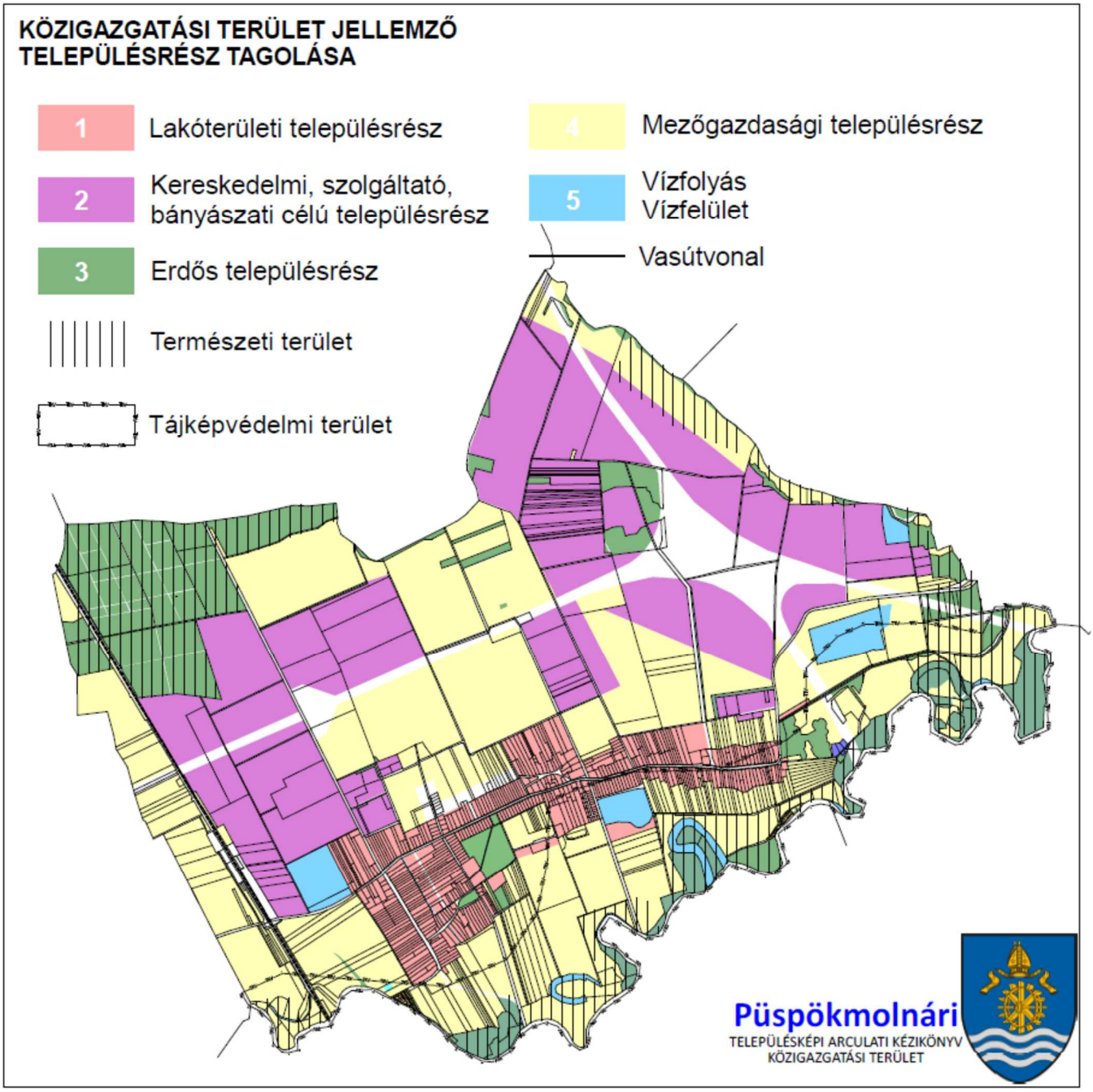

TELEPÜLÉSRÉSZEK

1 Átalakukó településrész

2 Vízfolyás, árok

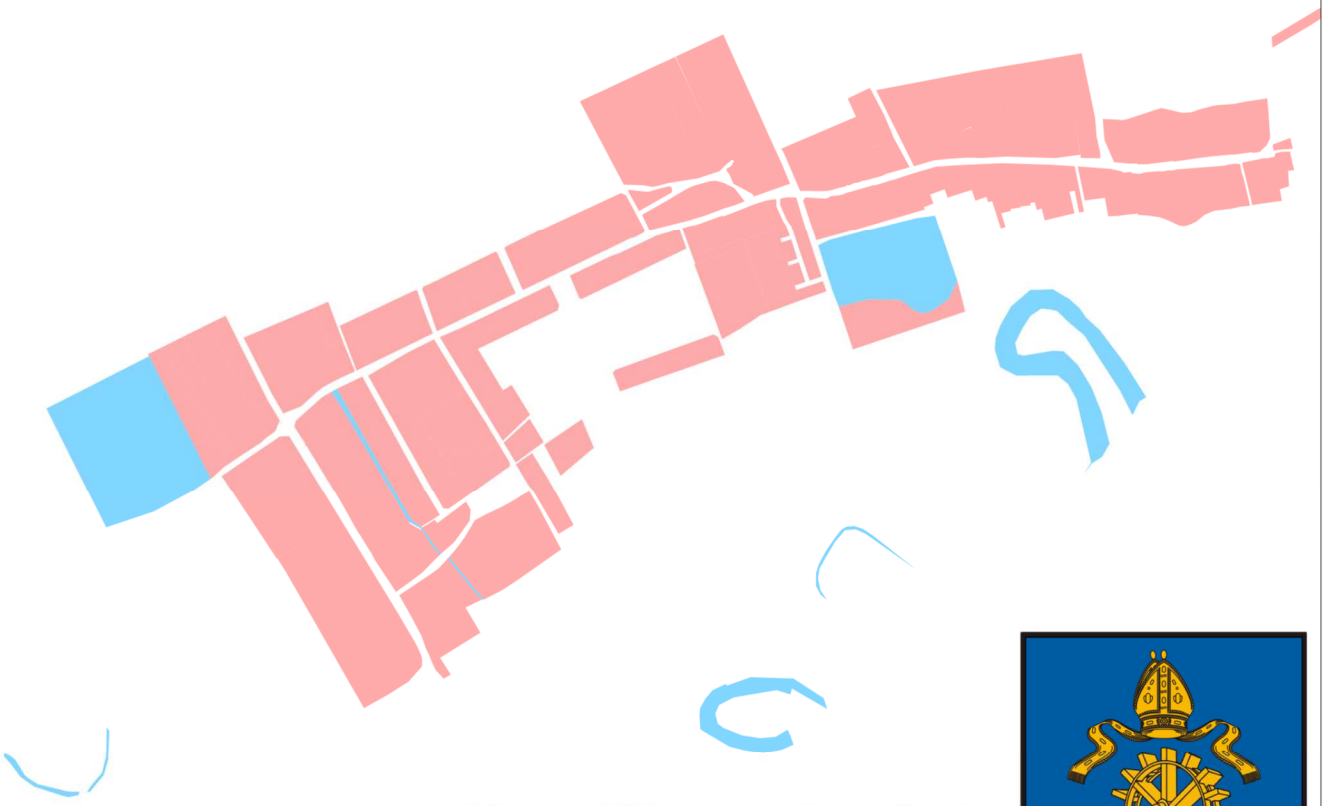

Püspökmolnári

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
BELTERÜLET

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

A község egésze átalakuló településrészként kezelendő, mivel a történeti jellegő beépítések jellege és kora, a folyton változó települési szövetben helyezkednek el, ahol az új épületek jól megférnek a község hagyományos épületeivel. Többi területen régi, esetleg összevont, vagy újonnan kialakított telkeken jellemzően oldalhatáros és szabadon álló beépítést kell alkalmaznunk. Az utcára merőleges fő-tetőgerinc itt is jó megoldás. A tető hajlásszögének jellemzően 20-45 fok közöttit érdemes választani. Így nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét, gazdaságosan kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki, valamit a déli tetőfelületre épített napelemek a lehető leghatékonyabban tudnak működni. A településkép egységességét őrizni segít, ha a ház oromzattal, vagy csonka kontyolt, vagy kontyolt tetővel fordul az utca felé. Püspökmolnáriban kerülendő a sátortető és a toronyszerű tetőkialakítás. A nagy telkek esetén az épület tömegét az alaprajz játékával, vagy keresztszárnyakkal lehet megtörni, a tagolt épületalaprajz segít elkerülni a környezetétől idegen épülettömeg megjelenését. Az új beépítéseknél is célszerű figyelemmel lenni arra, hogy a keresztbe beforduló épületszárnyat csak kellően széles telek esetén lehet alkalmazni, ott is meggondolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre.

Éljünk vele, nyissunk megfelelő méretű ablakokat a kertünkre! Ne habozzunk teraszokat építeni, azokra széles teraszajtókat nyitni! Ha belső tereinket kitárjuk a kert felé, akkor úgy érezhetjük, hogy a kert is a lakás része!

Kossuth Lajos utca

A hagyományos tornác élményét a beépítéseknél fedett terasz formájában idézhetjük meg. Ez az átmeneti, „félig kint-félig bent” tér kiválóan használható az év szinte minden szakában. Lehetőségeinkhez mérten alkalmazzunk nagy ablakfelületeket. A világos, jól szellőztethető lakás egészséges, jó hangulatú, friss. A fedett terasz itt is segítségünkre van: nyáron árnyékolja a tűző napot, télen viszont beengedi a laposabban érkező napsugarakat. Tetőtérbeépítés alkalmazása esetén fokozottan ügyeljünk a tetőfelületeink megfelelő hőszigetelésére, ablakaink fokozott árnyékolására. A leghatékonyabb napvédelmet lombos fáinktól várhatjuk, okos telepítéssel nem csak hangulatos lesz a kertünk, de megvédjük falainkat, ablakainkat, tetőfelületünket a nyári túlmelegedéstől.

Az átalakuló településrészeket általános besorolású területként szükséges kezelni.

Petfő Sándor utca

Kossuth Lajos utca

OLDALHATÁROS BEÉPÍTÉSEK

Püspökmolnáriban a tömeges lakásépítés időszakában épült a lakóépület állományának jelentős része, közel fele. A szabályos alaprajzú utcákban a korszak szellemiségének megfelelő ajánlott vagy választható típustervek közül kerültek ki az épületek, amelyek sajátossága a sátortető és a széles utcára nyíló két ablak. A tető hasznosított vagy potenciális alapterület bővítést: tetőteret rejt. Az épület esetében a tetőtér számára úgy javasolunk nyílás kialakítást, hogy a homlokzat síkjában csak elvétve jelenjenek meg erkélyek, loggiák, mivel tradicionális módon nem része a település építészeti hagyományainak. Az ablakok jellegükben a földszinten lévő nyílást kövessék, vagy a megújítás során egységesedjenek. Legyenek kellően nagyok, hogy a benapozást biztosítsák, de arányuk a ház léptékét vegye figyelembe. Érdemes a kialakult tetőformát és/vagy oromfalas kialakítást is megtartani, mivel a praktikussága mellett ezek biztosítják az utcakép egységét.

Petőfi Sándor utcaképe

Béke utcaképe

KERESKEDELMI, SZOLGÁLTATÓ, BÁNYÁSZATI CÉLÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

Püspökmolnári III.- kavicsbánya

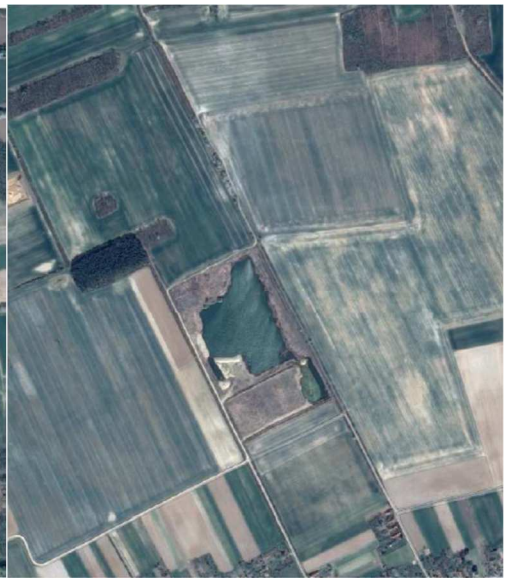

Püspökmolnári II. kavicsbánya

Püspökmolnári IV. kavicsbánya

Javasoljuk a bányászati és kereskedelmi, szolgáltató terület esetében a tájba illesztés és környezeti hatások csökkentése érdekében a területek fásítással való takarását a külső telekhatárok, vagy bányászattal érintett területek mentén.

Javasoljuk a bányaterületek esetében a rekultiváció során, ahol lehetőség van, a vizes élőhely, horgásztó kialakítását. Ahol a talajvíz szintje mélyebben van ott javasoljuk a rekultivásiót követően a termőtalaj visszatakarását és a mezőgazdasági hasznosítás megtartását.

Püspökmolnári község a Sárvárt és Rábahídvéget összekötő 8701 j. közút mentén, Rum és Rábahídvég közt, a Rába bal partján helyezkedik el. A település területe természetföldrajzi tájbeosztás szerint a Kisalföld déli medence perem középtájon belül a Rába-sik kistáj területére esik. Külterületének jelentős része az ökológia hálózat övezetéhez tartozik, a meglévő tájhasználat megtartása javasolt.

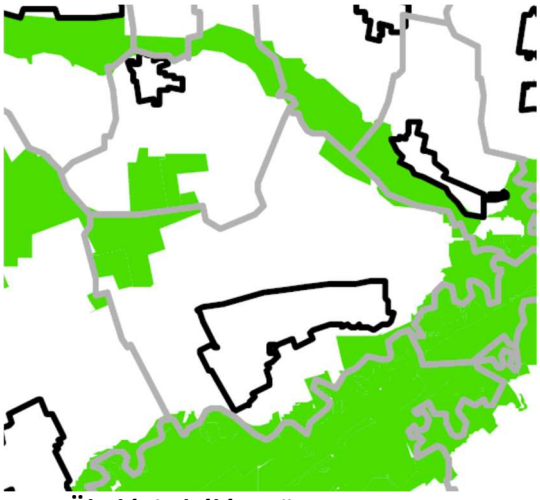

Ökológia hálózat övezete

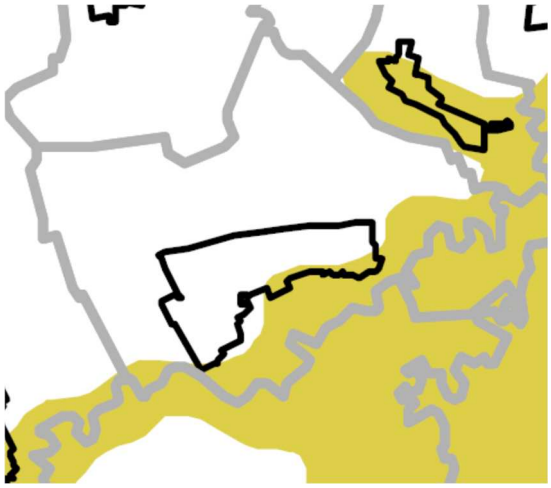

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen toronyszerű építmény kilátó kivételével, hírközlési adótorony, szélerőmű elhelyezése nem javasolt. Ökológiai hálózat területén és tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen javasoljuk a reklámhordozók elhelyezésének tiltását.
Az igazgatási terület közel 80 %-a áll mezőgazdasági művelés alatt. A mezőgazdasági területek a települést szinte gyűrűként veszik körül. Az erdők aránya csak 14 %, amelyek a Gyanógeregye felé eső határban összefüggő tömbben és a Rába mentén galéria erdőként találhatók.

Geomorfológiai-, talaj adottságok

Geomorfológiailag a Rábán-túli kavicstakaró területéhez tartozó alföldies jellegű síkság ÉK felé nyitott medenceperemi, süllyedékes részét késő pannon ill. ópleisztocén agyagrétegre települt több méter (12-15m) vastag homokos kavicsréteg fedi, mely a Rába folyó késő negyedkori, óholocén törmelékkúpja. A kavicsos-homokos törmelék kúpokat néhány méter vastagságban magas agyagos iszap tartalmú homokos agyag, agyag, kavicsos és homokos agyag, agyagos kavics borítja. Felette változó kifejlődésű, általában savanyú kémhatású pszeudoglejes, agyagbemosódásos barna erdőtalajok, nyers folyóvízi fekete öntéstalaj (öntésiszap) található. A Rába völgyében lévő kisebb homokfoltokon rozsdabarna erdőtalajok is előfordulnak, míg a mélyebben fekvő részeken általában agyagos vályog fizikai féleségű öntés-réti talajok képződtek.

Éghajlat

A térség éghajlatát a kevésbé hűvös és csapadékos éghajlat jellemzi. Az évi átlagos csapadék mennyisége 650-700 mm között van, míg a tenyészidőszaki 375-400mm. Az enyhébb szubatlanti hatás érvényesülése miatt az éves napsütéses órák száma is (1900-1950 óra) viszonylag magasabb. Az évi középhőmérséklet 9,5-10°C,nyári napok (max.25°C) száma 65 feletti. Uralkodó szélirány az É-i.

Vízrajz

A terület vízrajzilag a Rába vízgyűjtő területéhez tartozik, melynek bal parti mellék vízfolyása a település ÉK-i igazgatási határán húzódó Sorok-Perint patak. Mindkét vízfolyás állami tulajdonú és NyDu-VIZIG kezelésű. Amíg a Sorok- Perint patak rendezett meder állapotú, addig a Rába községhatárt is képező szakasza többnyire természetes mederállapotú, meanderező, helyenként lefűződött holtágakkal kísért. A Rába völgy mikro-domborzati, vízrajzi, ökológiai viszonyait egyébként a holtágak, morotvák, az ártéri erdővel benőtt meanderek, vizenyős mélyedések sokasága és azok sokszínű élővilága teszi változatossá, ugyanakkor minden vízviszonyokat érintő beavatkozásra rendkívül érzékennyé is.

A település belterülete nem árvízmentesített, az árvízi elöntés határa néhol a belterületbe is benyúlik, de lakóépületet nem érint.

Vegetáció

Növényföldrajzilag a tájrészlet a Praenoricum flóravidék, Castriferricum flórajárásának és az Eupannonicum flóravidék, Arrabonicum flórajárásának a határ területére esik, melynek florisztikai felépítésében az atlanti-mediterrán és szubmediterrán flóraelemek a jellemzőek. Napjainkra e területen a potenciális vegetáció jelentős része a civilizációs hatások áldozatául esett.

A természetes és természet közeli vegetációt az alábbi Rába-menti vízi, mocsári medernövényzet és vízparti nedves, üde kaszáló rétek, valamint fás növénytársulások képviselik:

Vízi növényzet**:**

-Púpos békalencse hínár (Lemnetumgibbae Mijawaki et. J. Tx. 60)
-Bojtos békalencse hínár (Lemno-Spirodeletum polyrhizae W.Koch 52)
-Rence-békalencse hínár **(**Lemno-Utricularietum Soó 28)

Mocsári növényzet:

-Nádas**:** (Scripo-Phragmitetum W. Koch 26)
-Gyékényes: (Typhetum latifoliae Long 73)
-Mételykórós (Rorippo-Oenanthetum (Soó 27) Lohm.50)
-Rókasásos (Caricetum vulpinae Soó 27)

Kaszáló és mocsárrétek:

-Dunántúli mocsárrét (Deshampsietum caespitosae (Horvatic 30) Soó 71)
-Ártéri mocsárrét (Alopecuretum pratensis Regel 25 s.l.)
-Franciaperjerét (Pastinaco-Arrhenatheretum Passage 64)

Fás növénytársulások:

-Csermelyciprus-társulás (Myricarietum germanicae Rübel 12 s.l.)
-Csigolyafüzes (Salicetum purpureae (Soó 34) Kárpáti I.58)
-Mandulalevelű bokorfüzes (Salicetum triandrae Malcuit 29)
-Puhafa-ligeterdő (Salici-Populetum(Tx.31) Meijer Drees 36 p.p.)

Püspökmolnári külterületét mezőgazdasági, kisebb részben erdős területek tarkítják. A Rába folyónak és a bányászati tevékenységnek köszönhetően jelentős vízgazdálkodási célú területek, tavak vannak.

A település Püspökmolnári és Zsennye felől közelíthető meg közúton. Az egykori deli vasút által kiépült nagykanizsai vasútvonal pedig Rába-híddal keresztezi a folyót Vasvár felé.

Nyugatról érkezve a településre

Farkincás tó

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.
Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

TELEPÍTÉS

Az átalakuló településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A utcára nem merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

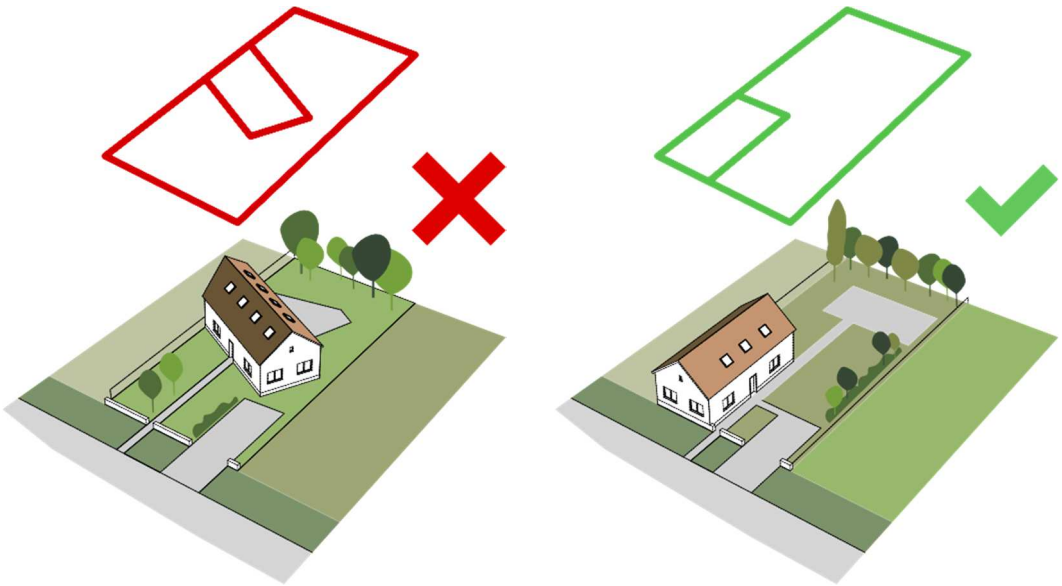

MAGASSÁG

Püspökmolnári a családi házak magassága közel azonos.
Jellemző a pince+földszint+tetőtér, vagy földszint+tetőtér, vagy csak földszintes beépítés.
A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a község történeti településrészének utcaképébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Püspökmolnári családi házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Püspökmolnári lakó és kertes településrészének utcaképébe.

Petőfi utca hagyományos beépítési módjai és formái

Dózsa György utca hagyományos beépítési módjai és formái

Kossuth utca típusterves beépítése

Kossuth utca típusterves beépítése

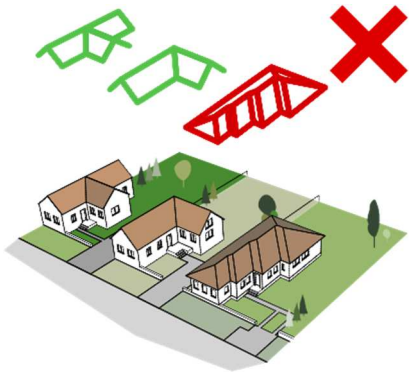

TETŐFORMA

A családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

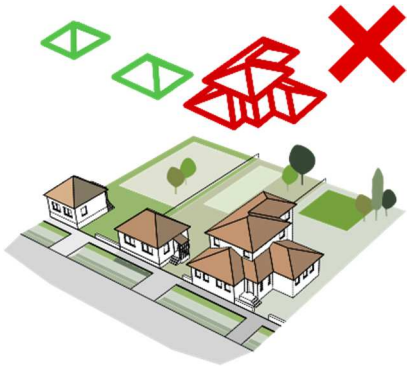

Amennyiben az építési telek körül sátortetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Püspökmolnári lakóterületének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat.

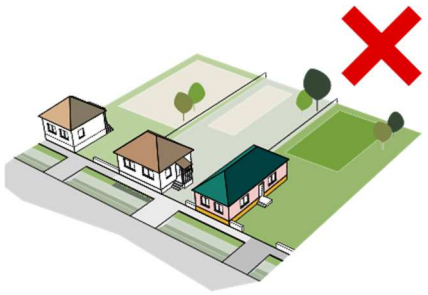

A lakóterületen a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedés és burkolat.

KERÍTÉS

A községben az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak. A történelmi településrészen a tömör kerítés alakult ki, amely megtartandó.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból

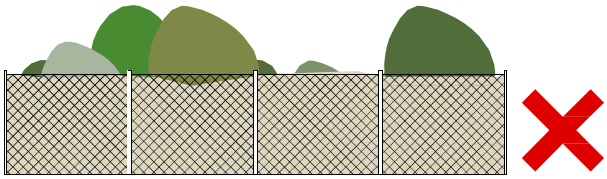

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

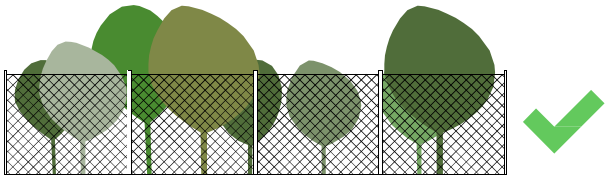

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

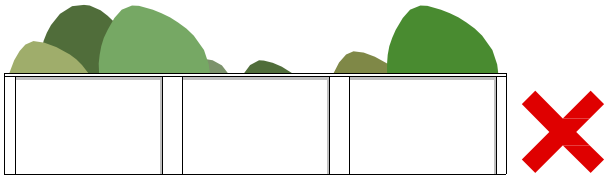

Az új beépítésű utcákban nem javasoljuk a falszerű áttörés mentes kerítések kialakítását.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

Az utcai kerítés alacsony – max. 80 cm - lábazattal készüljön. A lábazat anyaga lehet áttört fa, világos színűre vakolt tégla, a kerítés mező anyaga fa, melynek magassága max 1,6 m lehet. Drótfonat tüskésdróttal nem építhető.

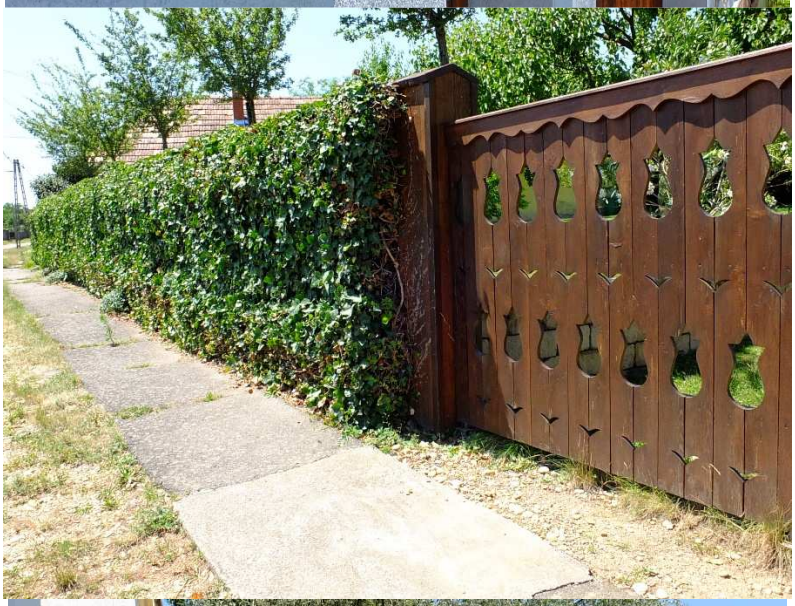

TORNÁCOK

Új épület tornác kialakításával és újszerű átgondolásáva tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

A tornác lehett fából faragott, gazdagon díszített, de lehet míves, téglából, vagy egyszerű egyenes záródású is. Az új építésű épületeknél alkalmazható védett teraszként is, kapcsolódva a nappali és egyéb helyiségekhez. A funkcióját nyáron a leárnyékolás biztosításával, télen a hideg szél elleni védelmével tökéletesen elláthatja, mellőzve minden előtető és ponyva jellegű szerkezet alkalmazását.

ABLAKOK

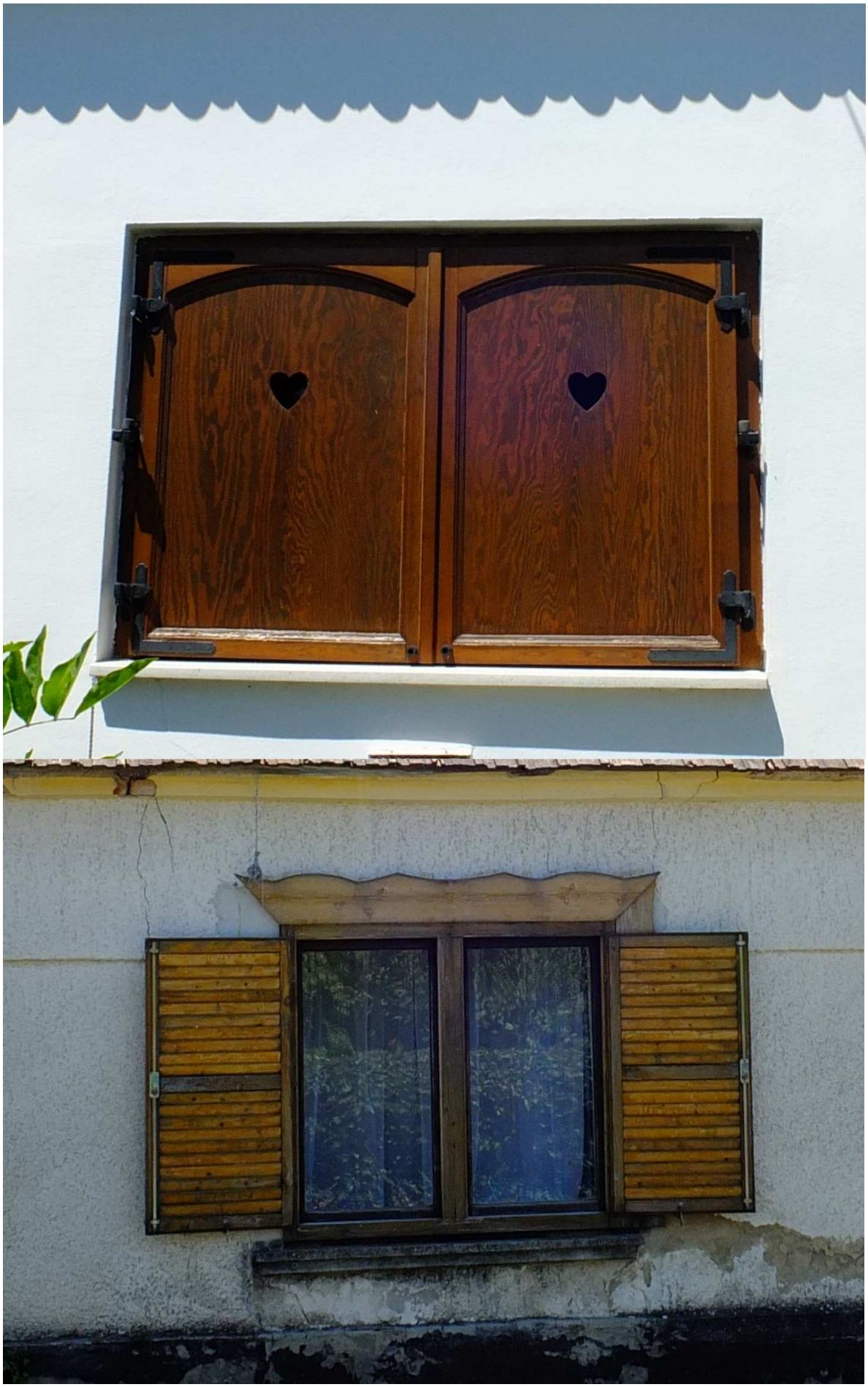

Példák ablak kialakítására

A lakóépület ablakai modern kialakítással is esztétikusabbá tehetők.

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A településen látható sajátos nyílászáró formák bár a községre sajátosan jellemező egységes formát nem adnak, de mégis a tájegység hagyományainak megfelelően arányosak és kidolgozottak. A hagyományos nyíláskialakítás a történeti településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A történeti településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet.

A tetőtér esetében padlásnál a szellőző nyílások kialakítása, tetőtér beépítés esetén a helyiség fénybiztosítása egy arányos tagolt nyílással kedvezően kialakítható.

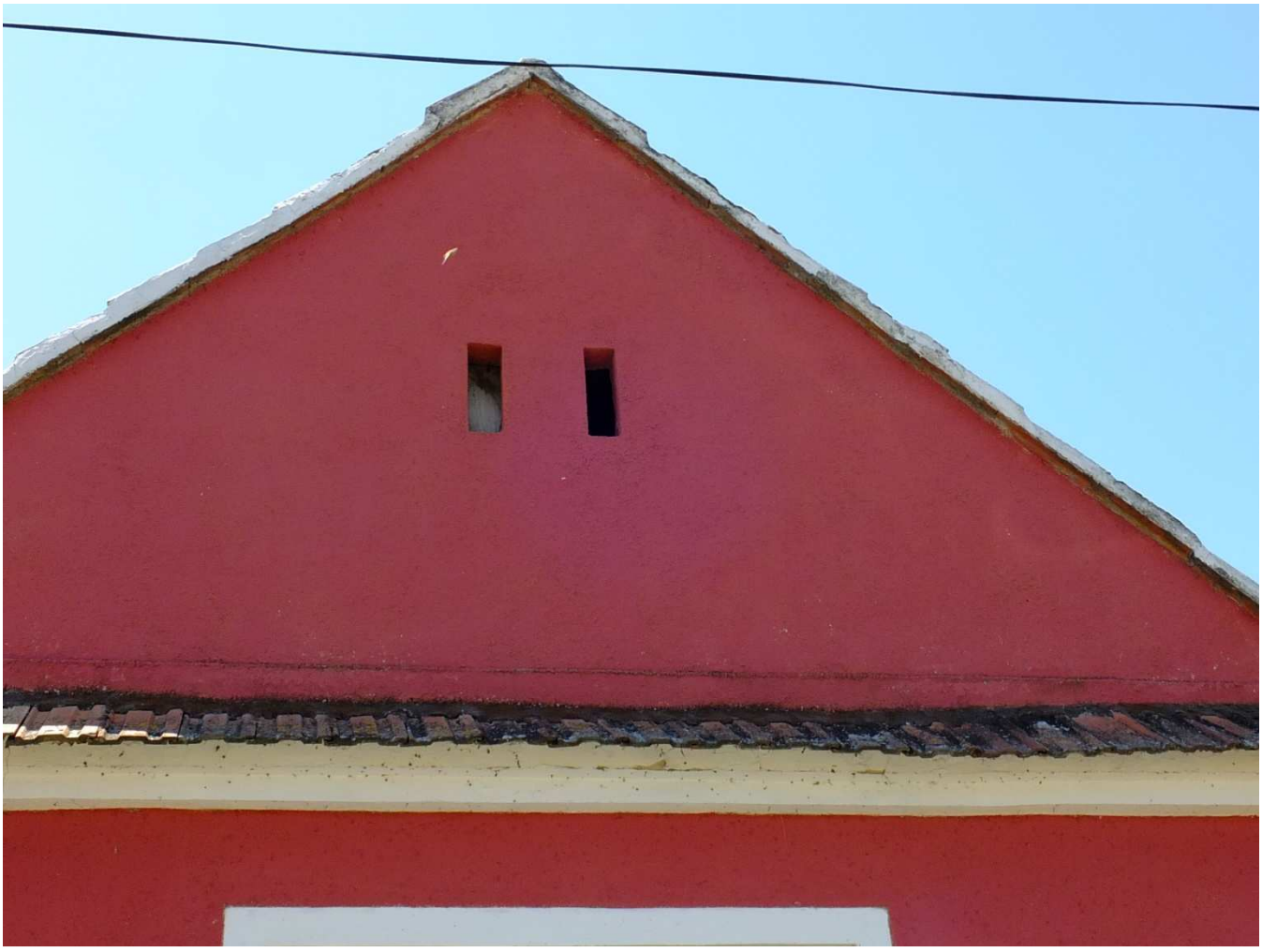

Festetics György utcai oromfal kialakítás

Petőfi Sándor utca 63.

Kossuth utca 12.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Püspökmolnáriban több helyütt fellelhető a népi építészetre jellemző díszített oromzat. A barna, zöld, szürke falfelületek a visszafogott színű (fehér, szürke, beige, vagy halvány színű) falfestéssel és gipsz díszekkel esztétikus megjelenést kölcsönöznek az épületnek.

Az oromfalak kialakítására és burkolására számos megoldási mód készült a községben is. A mai építészet is továbbviheti ezt és akár a tetőtéri nyíláskialakítás során hasznosíthatja is.

A felújított óvoda díszes homlokzata jó példa erre.

Az épületeink burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt a településen. Használjuk bátran, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben.

Petfő Sándor utca 65. hsz.

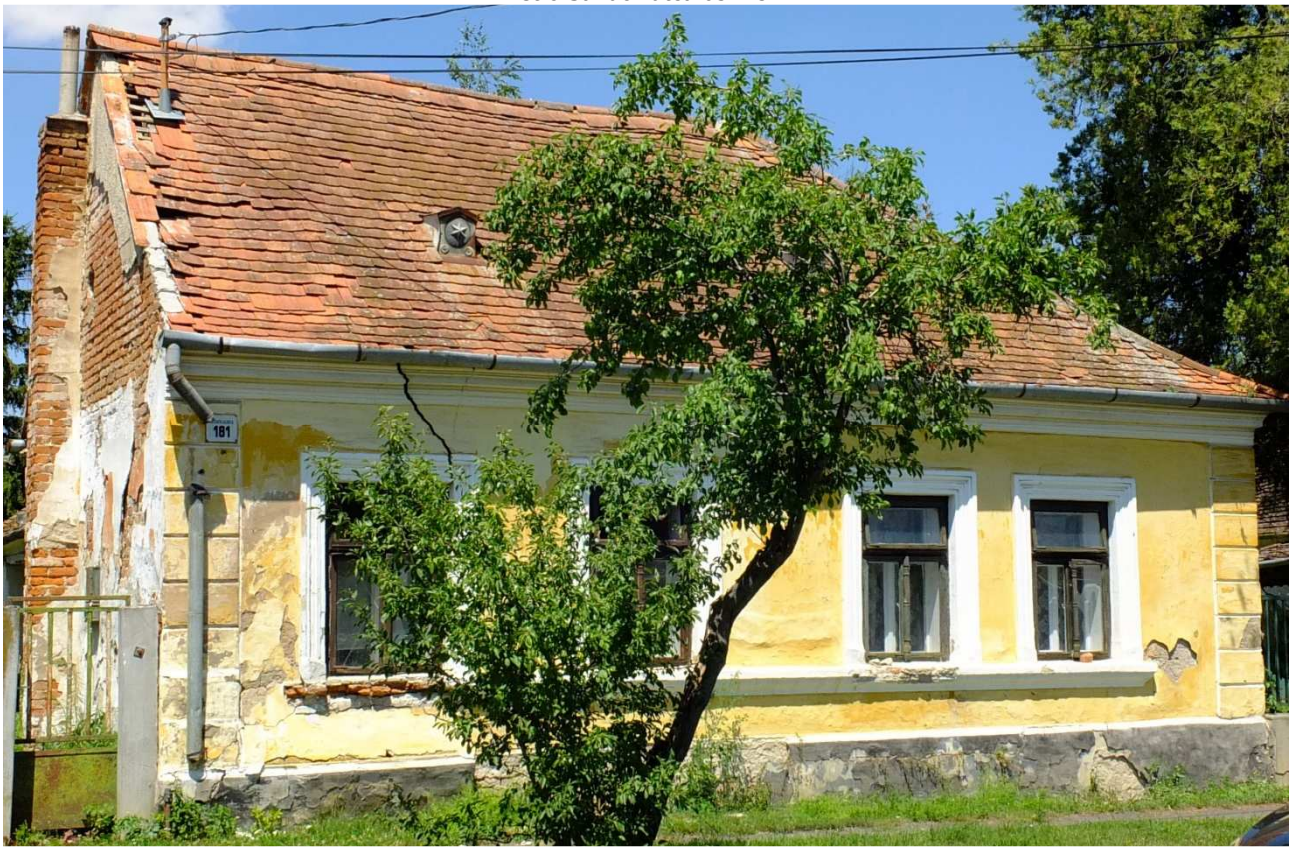

Kossuth Lajos utca 181. hsz.

RÉSZLETEK

Korchmáros Menyhértné sírboltján látható családi címer.

A múlt század elejét idéző felújított, gyakran már nem működő kutak megteremtik Püspökmolnáriban az időbeni folytonosság érzetét, és gyöngyszemekként díszítik a település utcáit.
Mellesleg jó szolgálatot tesznek eredeti funkcióik megtartásával a használóik, látogatók számára.

Tetőszellőzők:

Egyszerű bádogos szerkezetek, mégis ahány tető annyi forma változatuk ismert.

Pajták

Egyre fogyatkozó számú sajátos gazdasági épületei a községnek. A korábbi pajtasort ma már csak néhol fellelhető épületek őrzik, pedig tároló épületként hasznosításuk mai is biztosítható lenne.

A klasszikus népi építszethez hozzátortozó kamra, tárolóépítmények, padlás használat is visszaszorulóban van, pedig példái még fellelhetők a községben is.

KERÍTÉSEK

A régi házak részleteit öröm megfigyelni! Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyik aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, a változatosság gyönyörködtet, ezek összképének gondos kitalálása odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne (mégis túl élénk a szín) vagy az elérhető technika lehetővé teszi (LED-es lámpák, motoros kapu, rejtett árnyékoló). Kép: Kossuth Lajos utcai falazott kerítés borostyánnal, Karám szerű kerítés (lent)

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely lehet tömör, ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. Minden településen vannak olyan anyagok vagy formák, amelyek rendszeresen visszatérnek. A történeti településrészeken jellemzően fa vagy kovácsoltvas kerítésekkel találkozhatunk, így jól látszódik az előkert és az épülethomlokzat teljessége.

KERTEK

A településnek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A történeti településrészben a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettségű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk.

Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.

Kertünk teremti meg a kapcsolatot a természettel; annak változása tetten érhető benne, hiszen minden évszakban más-más arcát mutatja. Változatos növényalkalmazással többféle élőlénynek biztosíthatunk életteret.

Általában a rejtettebb, intimebb hátsó kertrész a szemlélő előtt észrevétlen marad. Püspökmolnáriban néhány utcából azonban mégis megcsodálhatjuk a rendszeresen, szeretettel gondozott hátsó kerteket, amelyek nem csak pihenésre, felüdülésre szolgálnak, hanem haszonkertként gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadtérre kiterjesztett közege, amely akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során az épület és a kert stílusa, hangulata harmóniában legyen. Elsődlegesen tehát az épület stílusához, üzenetéhez, közvetített érzetéhez illeszkedő kertépítészeti megoldásokat alkalmazzunk.

A szemlélő számára telkünk láthatóbb része az elő- illetve oldalkert lehet, amely ilyen tekintetben nem csak védelmi, hanem díszítő szerepet is ellát. Díszes, gondozott előkertünkben nem csak saját magunk, hanem az arra tévedők is gyönyörködhetnek; jó benyomást kelthetünk, és nem utolsó sorban hozzájárulunk utcánk, településünk szép arculatához. Érdemes olyan fajokat telepíteni, amelyek nem csak virágukkal, hanem levelükkel, termésükkel is díszítenek, így majdnem egész évben színesíthetik udvarunkat.
A gazdasági épületek esetében a pajtaépítészet számos példája alapján létesítsük a lakóépülethez is illeszkedő gazdasági épületeket.

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók favázas szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel. Fémvázas szerkezet kialakításakor annak növénnyel való befuttatása javasolt. A hulladéktárolók számára a kertkaputól balra, az épülethomlokzat vonalában alakítsunk ki helyet, növényekkel takarjuk. Helyezzünk el kerti padot, ahonnan gyönyörködhetünk házunkban, kertünkben. Az előkertben a helyi hagyományokhoz illeszkedő, a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása elfogadható, illeszkedve az épülethez és a kerítéshez.
Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevéssé használt részeken dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból alakítsuk ki.

A kert egyes részeit alacsonyabb, magasabb növényfalakkal választhatjuk el. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék és lágyszárúak telepítése javasolt. Sövények közül a lombhullatókat részesítsük előnyben (pl: orgona, babér, fagyal), magasságuk ne érje el az 1,50 m magasságot.

Az előkertben gazdag forma- és színvilágú növényeket ültessünk. Bátran alkalmazzunk színes virágú évelőket, egynyári virágokat, ügyelve az egy időben virágzó fajok színharmóniájára. A fák közül leginkább a közepes méretű, laza ágállású fajokat válasszuk. Mértékkel használjunk tömör, sötét lombú növényeket. Az előkert a ház közelsége miatt többnyire igen száraz, melyet a kerttervezés során, a növények kiválasztásánál figyelembe kell venni.

A növényfajok megválasztása nagymértékben járulhat hozzá a település, településrészek karakteréhez. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válasszunk. A növények kiválasztását meghatározza a hely, ahova ültetjük. Figyeljük meg, mely növények érzik jól magunkat évek óta a környező kertekben, vagy kérjük szakember segítségét.

A történeti településrész előkertjeinek jellegzetes virágzó növényei: a kerti hortenzia (Hydrangea macrophylla), a bokorrózsa (Rosa sp.), mályvacserje (Hibiscus syriacus), orgona (Syringa sp.). A kertekben a szőlő mellett elsősorban gyümölcsfák ültetendők (elsősorban dió, szilva, alma, körte). Kerüljük a tuják, és egyéb tűlevelű örökzöldek alkalmazását. A házfalakat is bátran zöldesíthetjük vadszőlővel, vagy egyéb kúszó, takaró növénnyel.

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet.

Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére. A település vonalas elemei vezetik a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább e vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is.

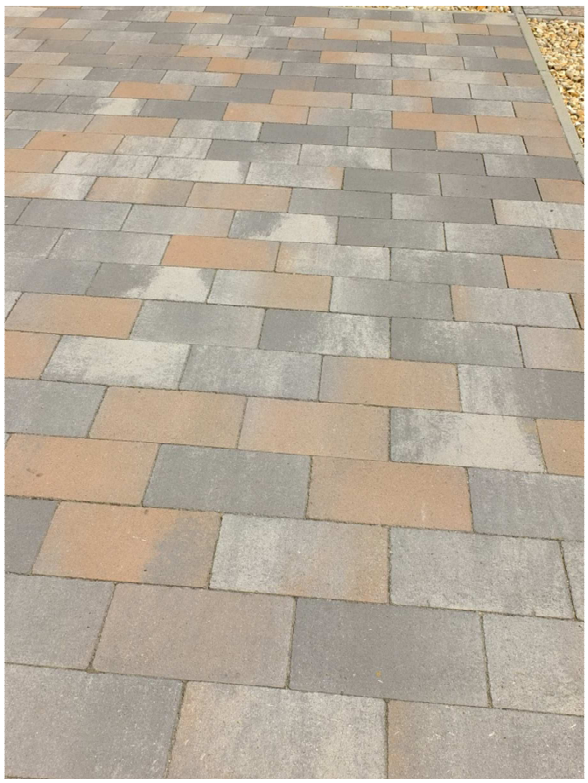

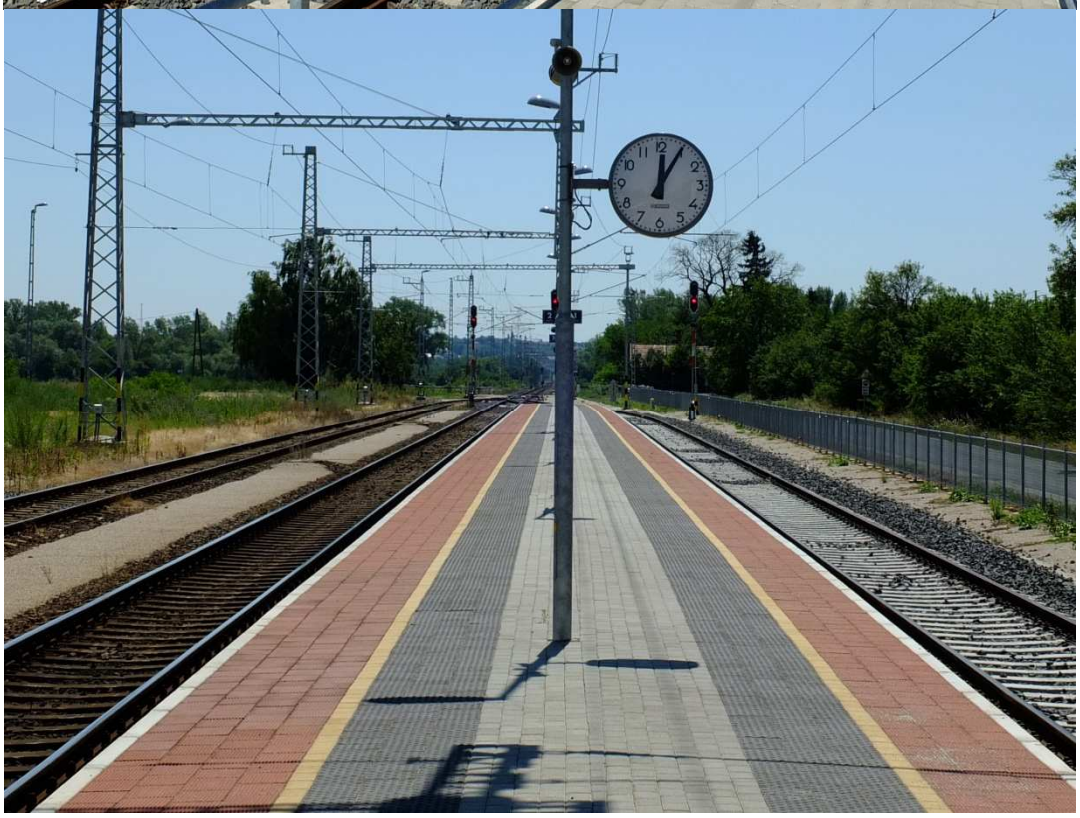

A vasút felé forduló közterületek, vasútállomás megjelenésében ugyanúgy igényesen járjunk el.
(Képek: Püspökmolnári vasútállomása)

Kossuth Lajos utca látképe

Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. Püspökmolnáriban a szélesebb utcákkal rendelkező történeti részen befogadó, kellemes utcakeresztmetszetet alakíthatunk ki. A járdák közelében alacsony cserjék középmagas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyepet az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyepre parkolást.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékekbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa.

Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor és kialakításakor is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

Püspökmolnáriban az utcákon hagyományos fafajokat pl: hársfát, platánt, gömb akácot, eperfát és vadkörtét ültessünk. Ne alkalmazzunk inváziós fajokat (amerikai kőris, nyugati ostorfa stb).

Kerüljük a fenyőféléket, az örökzöld (pl: tuja) telepítését.

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. A burkolat színében a visszafogott, semleges színeket válasszuk. Minden apró burkolatrészletet meg kell tervezni, a kerítések lábazataihoz illeszkedéstől kezdve a zöldfelületek szegélyéig. (Kép: pihenőpad a Rába folyó partján)

Püspökmolnáriban a háztulajdonosok gyakran alakítják, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkertekkel, és egymáshoz is illeszkedjenek, egységes sávot képezzenek. Kerüljük a szemmagasságban takaró növényzet alkalmazását, különösen a kereszteződésekben. Itt a gépkocsivezetők szemmagasságát is figyelembe kell venni! 50-80 cm magas cserjéket, évelőket telepítsünk.

A fák gyökereinek megfelelő méretű burkolatlan helyet kell biztosítani a járdák, kerítések gyökér által történő megrongálásának elkerülése érdekében.

A víz környezetünk egyik leglátványosabb eleme, ugyanakkor a kellemes közérzet biztosításának alapja. Az utak, járdák megfelelő vízelvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. Ugyanakkor a csapadék hasznosítása, megtartása nagyban megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntartását. A történeti részeken az árkok fontos településképi elemek. Az új településrészeken alakítsunk ki ún. esőkerteket, amelyek képesek a lehulló csapadékot megtartani, emellett esztétikus látványt is nyújtanak.

A szűk közterületeken a helyhiány miatt a föld alá helyezett csatornával oldjuk meg a vízelvezetést.
Az árkokat átszelő gépkocsibehajtók, hidak a történelmi településrész karakteres elemei. Egységes kialakításuk fontos.

(Képek: Rába, Farkincás tó)

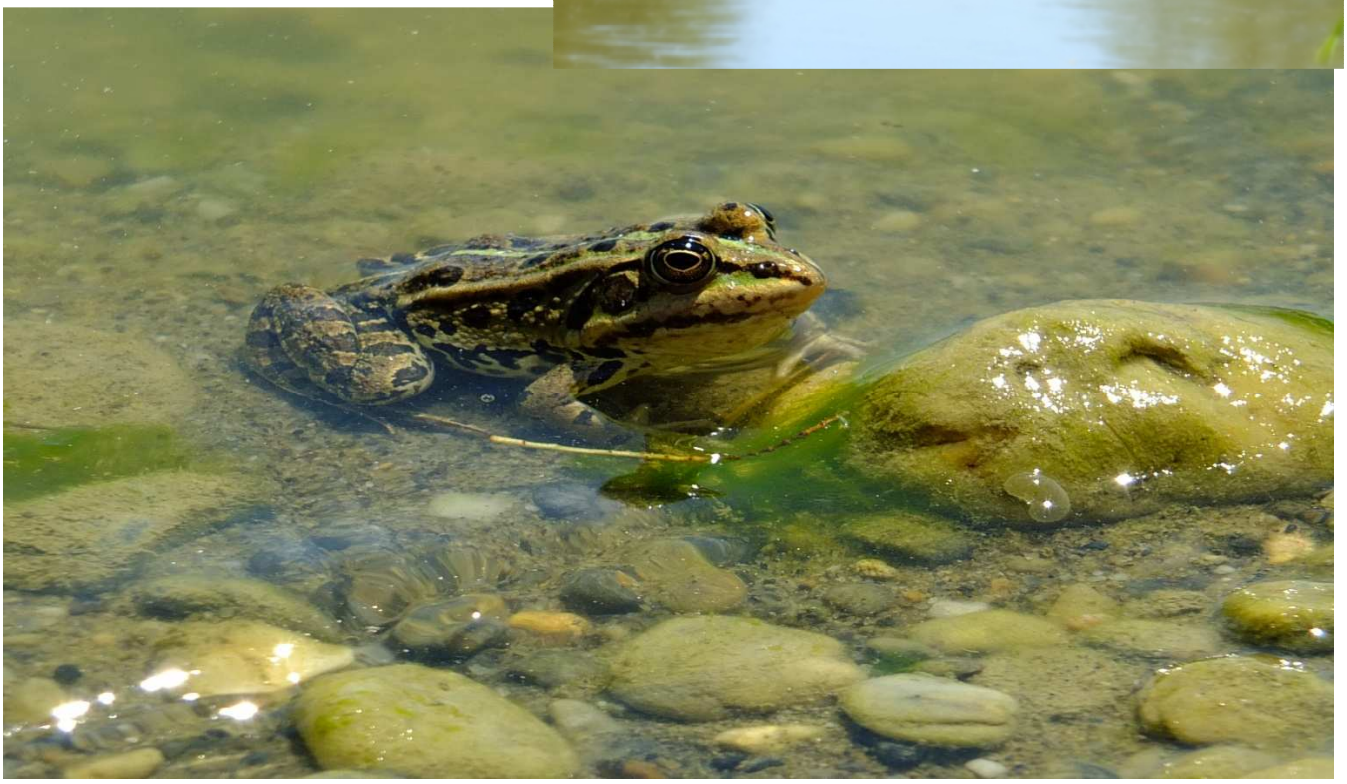

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

közterületek településképi útmutatója

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos. Rendszerint ezért e teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.

A nem megfelelő tér biztosítása rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. Megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Alapvető szükséglet a megfelelő térformálás. A Béke és Kossuth utca teresedéseinek érzését és a hátteret nyújtó térfalak lezárását a növényzet telepítésével tagoljuk, vezetve ezáltal a nézőpontokat, feltáruló látványt. A térformálásban kerüljük a hegyesszögeket, a befogadó, átölelő térformákat részesítsük előnyben.

Ne használjunk nagy szintkülönbségeket, a támfalakat lépcsősen alakítsuk ki, elkerülve a nyomasztóan nagy felületeket.

Horgásztelep, pihenő

Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. A beépítésre nem szánt területeken, összekötő utak lakott területi szakaszán kívül reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

Az ökológiai övezet részeként jelölt területek természeti területként kerültek ábrázolásra. A területen csak magastetős beépítés elhelyezése javasolt. A közműveket felszín alatt javasolt elhelyezni.

Ezen az épületen az arányos homlokzatszerkesztés, a településre, adott utcára oly jellemző nyeregtetős kialakítás köszön vissza. Az új beépítés a gyalogos út két oldalán lévő épület arányokat jól összegzi, léptékében illeszkedik.

A következő épületek homlokzatát az épület alaprajzi játéka, az faanyag használata, a visszafogott színvilág, hangsúlyos nyílások tudják tagolni.

Régi épület értékőrző felújítással, bővítéssel is alkalmassá tehető a mai lakás, nyaralási funkciók kielégítésére.

Épület felújítás és bővítés során is lehet korszerű, tetszetős épületet kialakítani jól megválasztott színvilággal és anyaghasználattal.

Típustervként épült lakóház is beágyazható a környezetébe növényekkel, kiegészítő kerti építményekkel.

Épületkorszerűsítés során gondoljunk a megújuló energia hasznosítására, alkalmazzunk tetősíkban napelemeket.

Utólagos hőszigeteléssel és korszerű nyílászáróval lehetőség van a korábbi egyszerű homlokzat településképbe való illesztésére, ahogy a Polgármesteri hivatal épületének esetében is történt.

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

7

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel?

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra- hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

IMPRESSZUM

Püspökmolnári község Önkormányzata
9776 Püspökmolnári, Kossuth Lajos u. 81.
Tel.: +36 94 573-326
Polgármester: Rodler Csaba
Email: puspok@t-online.hu
Főépítész: Kutnyánszky László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: MODULOR Kft (9700 Szombathely, Szt. Flórián krt. 2.), Gergye Péter
Telefon: +3694/509-244
FOTÓ: Gergye Péter

Püspökmolnári, 2017. december 22.